

De waarde van de oude dag

Mijn grootouders stonden op hun zeventigste aan de rand van het graf. Tegenwoordig is zeventig een aardige leeftijd om nog eens een reisje naar een ander continent te overwegen. In amper een halve eeuw is de menselijke levensduur opzienbarend gegroeid - meer dan ooit tevoren in de moderne westerse geschiedenis. En we zijn er nog niet. De echte duurzame generaties komen nog. Meisjes die dit jaar worden geboren hebben een kans van een op twee om honderd jaar te worden. Vrijwel de hele 21ste eeuw zullen ze straks overspannen.

Het Franse weekblad L'Express kwam onlangs met tien raadgevingen voor plezierig oud worden. De illustraties waren portretten van bekende negentiende- en twintigste-eeuwers. Marie Curie als 59-jarige: zorgelijk gerimpeld en grijs; Raquel Welch als 60-jarige: een stralende schoonheid. De schilder Rousseau als 45-jarige: oud en versleten. Harrison Ford als vijftigjarige precies het tegendeel. En zo waren er meer. Tina Turner bijna niet van de camera weg te slaan. Henri Salvador als 82-jarige met het hele Olympia aan zijn voeten. Sean Connery als 70-jarige nog steeds in sterke rollen.

De gevolgen van de moderne techniek vinden we terug in de lengte van onze levensduur. Elektriciteit in huis, centrale verwarming, warm water en wasmachines. Nooit meer in de vrieskou de kachel leeghalen en aansteken. Nooit meer alleen op zaterdagavond in de tobbe en als je wilt iedere morgen schoon ondergoed. Minstens vier weken per jaar met vakantie en als het even kan per vliegtuig naar de zon; niet meer tien dagen in een droevig pensionnetje aan de duinenrand.

Hygiëne en comfort - vlak bij de hand. Waterleiding, riolering en - als de tijd daar is - het passende kunstgebit zodat je net als iedereen het hele jaar door alles kunt eten wat van overal ter wereld wordt aangevoerd.

Rampen kunnen we doorstaan: tegen epidemieën, misoogsten en overstromingen zijn we redelijk bestand. In het midden van de negentiende eeuw brak in Ierland de aardappelziekte uit en het gevolg was een hongersnood die miljoenen het leven kostte. Een paar jaar geleden mislukte bij ons een flink deel van de aardappelloogst - niemand heeft er een aardappel minder om gegeten...

Maar elk voordeel heeft zijn nadeel - en dat nadeel noemen we vergrijzing.

De financiële aspecten springen in het oog. Oude mensen zijn duur, ze kosten veel geld en leveren niks op. Wie betaalt hun oude dag?

Onze pensioenregeling dateert uit een andere tijd.

Onze pensioenregeling is ook anders dan veelal gebruikelijk is in euroland.

En vooral dat gaat een probleem worden.

Nederlanders sparen voor hun pensioen. Fransen, Italianen en in veel gevallen ook Duitsers doen dat niet of veel minder. Zij krijgen veel pensioenen via het omslagstelsel - dat wij in onze AOW kennen. Gevolg is dat gepensioneerden in die landen lang niet zo gevoelig zijn voor de geldontwaarding als onze senioren. De lire, de frank en de mark zijn in de vorige eeuw meer dan eens vaak duizelingwekkend in waarde gezakt maar men heeft in die landen geleerd dat het raadzaam is het waardeverlies voor de gepensioneerden te compenseren -- je slaat gewoon meer om. Niet primair uit solidariteitsbesef maar vanwege de ervaring dat twijfel aan de pensioenen en de pensioenvooruitzichten uitloopt op afkeer van de democratie. Het is geen toeval dat de landen met de grootste geldontwaarding ook de meest virulente nationaal-socialistische en fascistische tendenties hebben gekend. Duitsland, Italië en Frankrijk. (Het wachten is op Rusland.)

Maar gaat het onze deur voorbij? Als na het vertrek van Duisenberg de Fransen en de Italianen de euro net zo gaan behandelen als de frank en de lire - anders gezegd: als de euro echt inflatoir wordt, dan blijft er weinig over van onze gespaarde pensioenen.

En als die ontwaarding niet wordt gecompenseerd zal het vertrouwen in ons maatschappelijk bestel snel dalen. Speciaal Nederland loopt het risico dat geldontwaarding ook tot verlies van een andere waarde zal leiden: vertrouwen in ons democratisch bestel. ♦

door Jan Vis

Mr. J.J. Vis is lid van de Raad van State en oud-hoogleraar staatsrecht.